

ABONAMENTUL

Pe un an . 24 Cor.
Pe un jum. . 12 "
Pe o lună . 2 "

Anul de Duminică

Pe un an . 4 Cor.
Pentru România și
America . . 10 Cor.

Anul de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe
un 40 franc.

TRIBUNA

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Miksa utca 2—3.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Manuscripte nu se ina-
poiază.

Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Aehrenthal și Brătianu.

În 24 lunei curente a avut loc la Viena o întrevedere de o oră între ministrul de externe baron Aehrenthal și ministrul-președinte român Ionel Brătianu. Cu aceasta ocaziune șeful guvernului român a fost însărcinat din partea regelui Carol să predea conducătorului politicii externe a Austro-Ungariei marele cordon al ordinului Carol cu care a fost distins. Atât aflăm din cronica zilei oficioase despre acest act politic, urmat imediat după vizita arhiducelui moștenitor la Curtea regală română. Cetățenii ambelor state însă, pe socoteala cărorora se fac aceste întrevederi, ar dori să știe mai mult decât faptul nud petrecut și care nu se poate ascunde.

Mai ales noi românii din regatul ungar privim cu un deosebit interes la toate mișcările pe terenul intereselor comune ale monarhiei noastre cu statul vecin român. Experiențele trecutului ne-a dovedit cu vârf și indesat că aceasta amicitie cu România, care se consolidează din ce în ce mai mult, n'a putut să schimbe situațiunea nefastă a poporului român din Ungaria. Dar cu toate aceste păstrăm credința în noi că mai curând sau mai târziu alianța austro-ungară-română va trebui să dea în sfârșit și roade pentru ramul atât de puternic al trunchiului românesc, care de atâți secolii păstrează cu o neclintire tradițională fidelitatea pentru dinastia Habsburgică.

Din semnele exterioare care însoțesc în-

trevederea baronului Aehrenthal cu ministrul președinte Ionel Brătianu suntem îndreptățiți a deduce că la Sinaia s'au strâns legăturile amicale între cele două dinastii și mai mult și că guvernele au simțit trebuința a lua înțelegere între ele asupra măsurilor ce se impun prin noua fază, în care a intrat relațiunile țarilor. Că România este foarte satisfăcută de rezultatele obținute la Sinaia reiese nu numai din comunicatele guvernului român, ci mai ales din înalta decorațiune, ce regele Carol a conferit șefului departamentului politicii externe austro-ungare și din modul, în care i-a fost predată aceasta distincțiune. Ordinul Carol este cel mai înalt ordin al României, și până acum n'a fost conferit decât capetelor încoronate.

Principele Bülow a fost primul, care fără a fi membrul unei dinastii, a primit acest ordin. Baronul Aehrenthal este al doilea. Dar pe când principele Bülow primește decorațiunea prin ministrul plenipotențiar român din Berlin, baronul Aehrenthal o ia din mâinile capului guvernului român anume însărcinat cu aceasta misiune. Deosebirea în forma predării distincțiunii are în lumea diplomatică și curteană, unde formele au un rol atât de însemnat, importanța ei.

Care sunt notele caracteristice ale noii fase, în raporturile acestor țări după vizita de la Sinaia? Întrebarea aceasta fără îndoială importantă rămâne deocamdată fără răspuns și numai evenimentele ce se vor desfășura în viitor, o vor pune din ce în ce mai în lumină. Dar noi românii din re-

gatul ungar cum rămânem? Vom fi noi condamnați și în viitor să ne spargem capetele de perețele maghiarizării?

Chestiunea română din Ungaria a fost în totdeauna nu numai pentru diplomații vienezi ci și pentru cei români o chestiune ghimpoasă, de care și unii și alții mai bucurous să fereau. În momentele când cauți prietenia cuiva și vrei să ajungi frate de cruce cu el, nu scormonești după lucruri, cari a putea să te îndepărteze unul de altul, ci totdeauna în asemeni împrejurări rămân la suprafață chestiuni — le-am putea numi — plăcute, unde acordul este de mai înainte asigurat și la discuțiunea căroro surisul prietenesc nu dispăre de pe buzele diplomatice.

Mai trebuie ținută socoteală și de o altă împrejurare. Monarhia noastră, ca împărăție veche și mare, cu tradițiuni seculare de putere hotărâtoare europeană, nu se pune nici în momentele afecțiunii amicale pe picior egal cu micul stat, creat mai ieri alaltăieri acolo departe în fundul orientului. Am ajuns noi, cari mai trăim încă, timpurile când consulul austriac din București da din picior când voia să obțină ceva de la »hospodarul« principatelor române. Fi-rește diplomații din Viena și cei din București, deși astăzi foarte lucii în forme, nu se pot emancipa de simțământul »superiorității« și »inferiorității« care să cuvine fiecărui, și un ministru român va trebui să aibă o situațiune politică splendidă și va trebui să dispună de o particulară energie, ca trecând preste toate aceste considera-

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

„O ipohondrie trecătoare“...

De A. Vlahuță.

Cunoașteți pe »Conu Leonida« al lui Caragiale. Ce spaimă, Doamne, au mai tras și el și coana Efimița lui, în noaptea aceea de lăsată secului, când tradiționalele pocnete de pistoale dela »băcanul din colț« i-au făcut să creadă că nu poate fi altceva la mijloc decât numai reacțiunea, teribilă reacțiune care i-a aflat că... republicani și vine cu forța armată să-i asedieze, să-i prindă, să-i omoare — pe el și pe Coana Efimița. Știți cum s'au baricadat, bieții, și cum tremurau amândoi, cu lucrurile grămadă în mijlocul casei, cum își frângeau mâinile și se credeau pierduți, când le-a bătut în ușă servitoarea lor în glasul căreia distingeau acum foarte bine vocea reacțiunii... »Stinge lampa!« »Nu te mișca!« »Nu deschide!« și oțtea îngrozit Conu Leonida. — Și pentru ce toată spaima aceea? Pentru că ei urau reacțiunea, și credeau că reacțiunea îi urește pe ei; pentru că au tot vorbit de politică, de republică, de »Galibardi« și de hidra reacțiune; pentru că s'au culcat cu stomacul încărcat, și... Dumnezeu mai știe pentru ce.

Iacă, tocmai așa s'a întâmplat mai zilele trecute vecinilor noștri de peste munți. Intocmai ca lui Conu Leonida și Coanei Efimiții li s'a năzărit și lor curat din senin, și... ce tărăboiu ce țipete, ce spaimă, Doamne!

Prințul moștenitor al Austro-Ungariei, arhiducele Francisc Ferdinand, a venit în vizită la Soveranul nostru. A fost primit, frește, cu cinstea cuvenită unui oaspe împărătesc, și bucuria unei asemenea sărbători n'a stat închisă numai în zidurile marelui castel dela Peleş. Pe pământul darnic al românului, pururea bucurous de oaspeți, ce călător nu e întâmpinat și primit cu drag? De astădată călătorul fiind și o figură deosebit de simpatică neamului nostru, peste pâinea și sarea ce-i vorbeau cuminte de îmbelșugarea și bunătatea cea largă a țării în care venea ca prieten, ochii noștri s'au ridicat liniștit și-au privit lung în ochii lui, — mult mai adânc de cum ne uităm noi de obicei la »mosafiri«. Atât. Incolo, ce vreți să mai fie? Ce putea să mai fie? — Noi nu suntem un neam de pripas în locurile pe unde hălăduim; și nici așa de naivi nu suntem ca să credem că soarta popoarelor se poate hotărî la un pahar de șampanie. Noi știm că tot ce-am dobândit — cu strădania și jertfele noastre am dobândit. Noi știm iarăși că mai pe sus de socotelile omenești e o Dreptate mare, sfântă, nestrămutată — și că pe aceea regii pământului, ori cât ar fi ei de puternici, n'o pot aduce, și nici n'o pot împiedica de a veni. Cel mult, pentru fericirea lor în viață și gloria lor după moarte, o pot slui, când li-se arată; când găsește ea că-i ceasul să vie.

Vai, ce puțin ne cunosc vecinii noștri de peste munți! Grozav trebuie să ne urască, — oderunt qui laeserint — pentru ca să vadă în noi dihanii acele sălbătece pe cari mereu le descriu în gazetele lot drept chipuri și suflete de »valahi«. Căci le facem această cinste, de a-i crede sinceri

în toate monstruoasele neadevruri pe cari le publică despre noi. Iși vor fi zis deci, orbiți de ură cum sunt: »Eată, se duce la afurisiiți aceia de valahi Regele nostru de mâine. Au să ni-l farmece, de bună seamă, cu strălucirea primirii lor, cu vorbele lor viclene, cu adormitoarele lor cântece, și descântece. Și câte punem noi aici la cale de-atâta vreme și cu atâta meșteșug, se pot risipi într'o zi, într'o clipă, dacă nu veghem...« Și s'au hotărît, așa dar, să vegheze cu toată strășnicia. Imi spune cineva că, la vânătoarea de urs, când stai la pândă mult-muit, dela o vreme începi să vezi numai urși; uneori și se pare că vin cu gura căscată spre tine, te scoli îngrozit și o rupi de fugă strigând, și fugi și strigi până ce te desmeticești în hohotul de râs al tovarășilor. Așa au pățit vecinii, vânătorii noștri de scandale și de... sălbătăcii. S'au uitat la noi lung, țintă, foarte îngrijați, — până când toate umbrele, toate stafiile temerii lor au început să le joace înaintea ochilor. Conspirații, trădări, atentate, steaguri baljocorite, — în sfârșit flacărele unui războiu, pentru a cărui formală declarare se cerea de zor ca musai să se convoace Parlamentul! Și, frica dând aripi închipuirii, toată presa maghiară a luat foc.

»Steagul nostru, simbolul sfânt al națiunii maghiare, a fost tertelit, călcat în picioare. Moștenitorul tronului, viitorul purtător al coroanei sfântului Ștefan, a primit în audiență pe agitatorul Aurel Popovici... Ne-am învățat să primim lovituri dela cei din Casa de Habsburg, nu ne așteptam noi nici odată la ceva bun din partea lor, dar acum în urmă s'a umplut măsura... Dar ce e drapelul maghiar? Este el o oțteapă, o cărpă cu

țiuni ale trecutului să pună mâna pe o chestiune ghimpoasă fără ca să se înțepe. Afacerile economice internaționale sunt fără îndoială de o natură neasămănat mai blândă decât cele politice și cu toate aceste, diplomații din Viena țin și acum ca negocierile tratatelor comerciale cu România să decurgă tot sub semnele învechite ale »superiorității» și »inferiorității».

Și când astă primăvară guvernul român a aflat de bine a eși încâtva din deprinderile diplomatice ale trecutului și a nu ceda, la Viena s'a produs o mare cheltuială de vorbă pentru prevenirea nemaipomenită, la care se înjosise diplomații austro-ungari față cu România, când în sfârșit au cedat ca să treacă frontiera — un număr oarecare de boi mai mulți!

Este necesar să ne înfățișem toate aceste în momentele întrevederii la Viena a celor doi distinși diplomați și să ne oțelim inimile noastre cu — răbdare, o virtute mare în viața de toate zilele, cu deosebire însă în viața politică.

Ionel Brătianu este un bărbat al generațiunii nouă, fiul marelui patriot naționalist Ion Brătianu, cunoscut și adorat în cercuri largi și la noi. Ionel Brătianu trece de un iscusit diplomat și mai ales corpul diplomatic străin îi dă acest certificat. Să sperăm că el va ști să utilizeze toate avantajele unei situații favorabile politice și va afla ca om nou și căi nouă diplomatice, pentru a face să se respecte reprezentanții României așa precum se cuvine după hărnicia și vrednicia țării lor de astăzi.

Wekerle la împăratul. Din Ischl se anunță că prin ministrul Wekerle se va prezenta în 4 August în audiență la Maiestatea S., ca să raporteze asupra situației politice din Ungaria.

Organizația financiară a slovacilor. Revista financiară slovacă Slovanskí Peniasnik spune că în anul 1906 au existat 115 bănci străine printre slovaci. Suma depunerilor plasate la ele trece

peste 285,507,000 de cor. O mare parte a acestei sume este avere slovacă.

În felul acesta banii slovacști contribuiesc la sporirea averilor străine vrășmașe cauzei slovacști. În timp de 20 de ani averea slovacă sporește cu 270,000.000 dar averea străină cu 1,170.000.000 ceiace înseamnă o pierdere de cel puțin 1,000.000.000 de cor. pentru slovaci.

În acelaș fel suntem siguri că și mulți bani românești depuși la bănci străine se pierd pentru averea noastră națională.

Părerii cu privire la o nouă fundamentare a învățământului nostru primar.

II.

Școala — o instituție națională! Aceste cuvinte se pot auzi deseori și la noi, unde de drept școala e numai o instituție confesională. De sigur că, dupăcum ea ține la caracterul confesional, singurul prin care poate exista în marginile legilor vitrege ale țării, ține și la caracterul național care e un compliment devenit istoric, al bisericii noastre. Ar fi interesantă o culegere de răspunsuri cari s'ar primi la întrebarea: ce se înțelege sub școală ca instituție națională? Majoritatea răspunsurilor ar fi fără doar și poate: o școală pe care o susținem noi și în care se învață românește, iar nu ungurește, și de cătră învățătorii români. Scopul ei e să crească români conștienți etc. Dar poate fi atâta totul?

Nu sunt aici atâtea vorbe goale, după care nu se ascunde, foarte adesea, nici un fel de înțeles?

După cum domnesc în atâtea și atâtea domenii ale vieții noastre publice anumite vorbe goale, tot astfel ale au luat în stăpânire și școala: ele înlocuiesc în cele mai multe cazuri un conținut precis. Căci ce e în adevăr școala ca instituție națională?

Fichte a pus în celebrele sale »Cuvinte cătră națiunea germană«, rostite la 1808, când Berlinul era ocupat de francezi, ascultătorilor săi, cari nu erau numai studenți, următoarele trei întrebări:

1. Adevărat e sau nu, că există o națiune germană și că ființa cea mai caracteristică și genuină a acestei națiuni e în timpul de față în pericol?

2. Mai plătește-se sau nu, ca să-și bată cineva capul cu ridicarea ei din halul în care se află? și

3. Există vr'un mijloc sigur și eficace care să

care ori cine își poate șterge ghetele murdare? Cerem satisfacție imediată. Cerem convocarea parlamentului, ca el să impuie guvernului ca să reclame această reparațiune. Insulta făcută e îndreptată, se resfrânge asupra coroanei sfântului Ștefan. Cine poartă această coroană și unde e el în această împrejurare? Suntem un obiect de batjocură pentru întreaga lume, iar cei cari rid mai cu poftă sunt dușmanii noștri seculari. Lasă să ridă... va veni vremea, când îi vom face să li-se înce risul în gât.

Acestea erau cele mai potolite protestări și amenințări din câte se vânturau în ziarele dela 1 Iulie. Iar a doua zi, la 2 Iulie, aceleași ziare publică frumoșel desmintirile categorice aduse printr'un comunicat al guvernului lor.

»În primul loc se declară de o invenție de prost gust svonul unui pretins atentat pus la cale contra moștenitorului tronului, de cătră un elev de liceu din București. Tot atât de netemeinic e și svonul că un atentat s'a plănuțit contra trenului imperial, în ziua plecării din Sinaia. — Raportul legațiunii imperialo-regale din București, foarte categoric, constată că nici incidentul cu drapelul nu poate fi luat în serios, deoarece nu are absolut nici o bază. Tot ce s'a afirmat prin presă e neexact.

Apoi din »Pester Loyd«: »S'a afirmat că șeful deputațiunii de românii din Ungaria stabilit în România, care a fost primită de moștenitorul tronului, ar fi fost cunoscutul agitator și propagandist prin scris contra statului maghiar, dr. Aurel Popovici. Însă, după o telegramă pe care am primit-o astăzi din București, înregistrăm cu satisfacție, că versiunea aceasta nu e exactă. Nu

Aurel Popovici a fost capul deputațiunii, ci doctorul în medicină Dumitru Popovici, originar din Brașov, om care n'a făcut niciodată politică.

Și acum să stăm puțin și să judecăm, cu mintea răcorită. Cine a insultat drapelul, în cazul acesta? Cine l-a făcut otreapă?... Și cine câștigă din toată fabrica asta mare de otravă și de minciuni? — E cineva între noi și unguri, în presa noastră și a lor, care-i mult mai nenorocită decât a noastră — e cineva care în vremea asta își freacă mâinile de bucurie.

Învățătură însă n'au să tragă vecinii noștri nici din această întâmplare. Ei își au conștiința prea încărcată, prea... neliniștită. Și de aci tot felul de vedenii care de care mai prăpăstioase. Lucrul e foarte firesc. Urăști, asuprești, faci numai nedreptăți și nelegiuiri — cum să nu te cotropească frica dela o vreme? Acestea-s fapte — și »nu le mănâncă lupu«, cum zice românul. — Nu moare sentimentul dreptății. Oricât l-ai înabuși, munți de nelegiuiri de-ai grămădui asupra-i strigă de acolo de sub păcatele tale, strigă mereu: »Faci rău — teme-te de rău«. Trebuie oare să se mai spuie și azi, după mii de ani de experiență, că nici o putere adevărată nu se clădește pe fără-delege?

Și cum se împacă vechia mândrie maghiară cu panica asta fără nici o noimă, și cu situații de acestea așa de puțin serioase, ca să nu le spunem pe numele lor cel adevărat?

Dăunăzi un ministru român face o plimbare peste hotar cu soția sa. V'aduceți aminte ce au făcut ungurii, cu imaginația lor aprinsă, din plimbarea aceasta. »Mișcare iredentistă«. »Rescoala

poată asigura o astfel de ridicare, și dacă da, care poate fi acest mijloc?

La aceste întrebări răspunde însuși, constatând că, da, există o națiune germană, și ea trebuie menținută, întărită și liberată, pentru că ea are de îndeplinit o misiune istorică. Dar cum? Răspunde Fichte: »Nici o națiune ajunsă în această stare de atârănare, nu se poate ridica prin mijloacele obișnuite până acum. Unicul mijloc de scăpare e formarea unei conștiinți cu totul nouă, generale și naționale. (Bildung eines durchaus neuen, allgemeinen und nationalen Selbst).

Cuvintele acestea sunt de o valoare eternă: nu prin cârpituri se unește un popor, ci prin păstrarea neatinsă a caracterului său genuin, prin o prefacere radicală a întregii sale ființe, prin chemarea la viață a tuturor forțelor adormite, prin dezvoltarea acestora într'o direcție proprie lor, neinfluențată de idei sarbede venite dela alții, și prin ridicarea la cea mai mare potență a puterilor proprii.

O fi îndrăsneț un astfel de punct de vedere*) o fi și cu mult mai greu de realizat decât o tândăleală, sau o serie de tândăleli, — dar fără realizarea lui nici un popor și nici o frântură de popor n'a făcut pasul hotărât care-l așează între neamurile ce-au trăit pe pământ, în prima linie pentru altceva, decât pentru pâne.

Ei bine, nici o altă instituție nu e chemată să lucreze mai nemijlocit pentru acest ideal, decât tocmai școala, care primește în sinul ei mlădițele tinere ale unui popor într'o vreme când din ele se poate face, printr'o deosebită grijă, ori și ce. Dacă vom da deci școlii puțința de a lucra în înțelesul acestor principii, am dat însăși vieții noastre întregi cursul cel mai natural și cel mai ideal totodată. »Dați-mi pentru câțiva ani conducerea școlilor, a zis odinioară Leibnitz, și mă leg că voiu prefaca lumea întreagă«. O prefacere are să realizeze și școala noastră, iar nu o simplă reducere a numărului analfabeților, nici o simplă păstrare a românilor ca români. (E știut, cât de bine ar fi dacă am fi uneori mai puțin »români« de cum suntem!)

Prefacerea asta radicală nu poate fi decât națională, în cazul nostru: românească (cu un singur r, — cum a zis într'o altă legătură de idei d. Iorga). Și anume românească în înțelesul sufletului nostru, care așa cum se manifestă astăzi e un product moștenit dela anumiți strămoși siguri de cari nu e permis a ne îndepărta și sigilați de

*) Și lui Fichte i-au zis anumiți contemporani înțelepți că are sticleți la cap și că n'ar strica să se gîndească mai bine la o cură de sănătate! Istoria se repetă. (Vezi »Reden an die deutsche Nation«, Berlin 1808, pg. 473).

Ardealului! « Vedeau deja, călare, umbra lui Horia comandând o armată de moți...

Ce bine le mai explică toate sperieturile astea nemuritorul »Conu Leonida«:

»Tot vorba mea, domnule! Omul, bunăoară, de par exemplu, dintr'un nu știu ce ori ceva, cum e nevrinos, de curiozitate, întră la o idee; a intrat la o idee? fandacșia e gata; ei! și, după aia, din fandacșie cade în ipohondrie. Pe urmă, firește, și nimica mișcă.

Le știe, le explică, — și cu toate astea, când aude gălăgia chefului dela băcanul din colț cine tremură mai mult ca el? Vin »savragiile«, domnule! Și cum sunt eu deochiat, drept aicea vin să ne dărime casa. Cum sunt eu deochiat. Cât adânc în vorbele astea!

Deschideți, că nu-i nici o zaveră... E Safta, care vine să vă facă focul.

Deschideți și voi, deschideți ușa adevărului, urmași ai viteazului Arpad, baricadați în hruba voastră de năluciri, și de minciuni și de tot felul de spaime! N'auziți cum strigă adevărul de afară? Deschideți-l, și fiți liniștiți, — că, iată, nu s'a întâmplat nimic. (Universul.)

H A Z.

Vorba vine. Unchiul fetei: Iat-o, domnule, n'o să-ți pară rău. Domnișoara este foarte modestă, foarte cruțătoare.

Tânărul: Vorba e, dacă și tatăl domnișoarei a fost cruțător și a strâns bănișori pentru domnișoara?...

veacurile prin cari ne-am strecurat și de locurile în cari am trăit, — românească sub raportul graiului nostru, care nu e o întâmplătoare formă exterioară a gândurilor, ci o comoară sufletească genuină în care ne reflectăm ca popor și în care trăim ca o ființă unitară, — și în fine românească sub raportul întregii noastre vieți istorice.

Aici are să încopce școala. Ea trebuie să pornească dela acest *absolut* și să ajungă la *imperialul* ce rezultă din el.

Vorbind deci de o școală ca instituție națională, trebuie să fie vorba de ceva mai mult decât de o simplă adaptare a planului de învățământ, pentru că acesta să nu se ciocnească cu o lege care are interesul de a face din noi altceva decât ce trebuie să fim. Alții pot cere ce vor, mai ales că puterea (fizică!) îi în mână, noi suntem însă datori față de noi cu mai mult decât cu băgarea de seamă ca să nu supărăm susceptibilitatea unui ministru care azi e și mâne numai e. Noi trebuie să ne ațintim privirea asupra pietrilor cari rămân, nu asupra apei care trece, și acele pietrii suntem noi, cari am fost și vom fi, oricât le-am fi altora de plăcuți.

E vorba de ceva mai mult — și aceasta nu sub raportul cantității, ci sub al calității mai înainte de toate. De cantitate se îngrijesc ei alții, cari urmăresc scopuri străine de o cultură naturală; noi trebuie să ne restângem la calitate și căutând a adăposti în școala noastră ce e mai corespunzător firei noastre și a elimina tot ce ne împiedică în procesul de cristalizare a ființei noastre proprii, a eului nostru național.

Multă, asta i-o lăsăm ministrului care în nemăsuratele lui înțelepciuni pedagogice măsură sufletul cu cotul, și noi rămânem și ne întărim pe punctul de vedere alui *multum*. Și sub acesta înțelegem o familiarizare temeinică cu istoria noastră românească-ardelenească, o pătrundere adâncă în limba noastră populară-românească și o cunoaștere a individualității noastre etnice din trecut și prezent, sub toate formele de manifestare ale ei, trei probleme pe cari școala e chemată acum mai mult ca ori când altcândva să le întărească.

Se va zice: dar asta se face și aici, întru cât e cu puțință, cu atât mai bine, — în cazul că elasticul »întrucât e cu puțință« nu servește spre acoperirea slăbiciunilor, ci spre încordarea tuturor puterilor.

Dar, pesimist, cum trebuie să fie într'o privință oricine se gândește la starea actuală a școlii noastre, nu poate rămânea nimeni la acest »întru cât se poate« și trebuie să ceară să se și poată, cu orice preț, ceace e bun și indispensabil pentru cultura noastră națională. Asta cu atât mai vădit, cu cât în fața pretenziunilor legii școlare referitoare la lucruri străine de cultură (înțeleg limba maghiară), se poate ivi primejdia, de a crede că datorită școlii noastre nu este aceea de a îngriji de noi ci de executarea exactă a legii, și cu cât primejdia asta nu numai că »se poate ivi«, ci se și ivește pe toată linia în urma faptului că veghetorii școlii noastre nu sunt în fiecare ceas și pretutindeni la posturi.

Câtă vreme învățătoria noastră a prins groaza organelor politice, uitând uneori că aceste organe sunt tari, numai fiindcă suntem noi slabi, se impune neapărat trebuința de a lumina punctul nostru de vedere, așa cum e și cum trebuie să fie, pentru ca să nu se mai întâmple și în viitor cazuri regretabile ca următorul, pe care îl relatează o revistă din țară: »Unul dintre cei mai buni învățători (din cercul Brașovului) a alunecat (la conferințele învățătorești din 1908, conferințe pe cari din motive străine de pedagogie sinodul arhidiecezan le-a pus sub îngrijirea protopopilor, de aici înainte lăsând învățătoria, care n'are măcar norocul celei din dieceza Aradului și a Caransebeșului de a fi organizată în reuniuni, fără nici o povăț pedagogică și dându-i câte un comisar — bărbat de școală, numai la câte trei ani odată), până la complimente politice față de limba ungurească când era vorba despre cel mai bun metod de a o propune în școala primară, zicând, că *bunica* poporului român din Ungaria e limba românească iar *mama* e cea ungurească«.

(Inspectorul unguresc, observă informatorul, era și el de față!*)

Vizita dela Sinaia și presa străină.

»L'Indépendance Belge« marele ziar internațional din Bruxelles, publică în numărul său dela 8/22 Iulie sub titlul: *O vizită istorică*, următoarea scrisoare din România, trimisă de corespondentul ei ocazional din Sinaia, care semnează cu inițialele: *G. M.*

Scrisoarea aceasta a fost reprodușă după ziarul belgian aproape în întregime de ziarul »Reichspost« din Viena în numărul său de Mercuri 29 Iulie, subliniind pasajele mai importante ca de pildă cele care amintesc primirea strălucită ce s'a făcut la Sinaia părechi archiduciale precum și acel în care se face aluzie la viitoarea domnie de dreptate a archiducelui.

Iată scrisoarea în chestiune:

O vizită istorică.

Sinaia, 1/14 Iulie 1909.

România, în timpul de trei luni a avut onoarea a două vizite istorice. Sunt acum tocmai trei luni a avut loc vizita principelui de coroană al Germaniei, care va rămâne pururea vie în amintirea tuturor românilor, nu numai prin importanța evenimentului național care a provocat-o: *jubileul de șaptezeci de ani al M. Sale Regelui*, — dar și prin înfățișarea, deosebit de strălucită, pe care împăratul Wilhelm al II-lea, — care a numit cu această ocaziune pe regele Carol Feldmareșal al armatei prusiane — a voit să i-o imprime, precum și prin felul seducător de simpatic, prin care viitorul împărat al Germaniei a știut — în câteva zile — să câștige inimile românilor.

»Zilele acestea România a avut onoarea și bucuria de a saluta pe pământul ei ospital, pe doi alți oaspeți iluștri. Archiducele Francisc Ferdinand al Austro-Ungariei și grațioasa sa soție principesa de Hohenberg, cari au fost de Sâmbăta trecută oaspeții Maestărilor Lor și ai României, căci țara întreagă — întocmai ca familia regală — i-a primit cu inima deschisă și călduroasă. Zile istorice vor rămânea acele patru zile pe care dânsii le au petrecut printre noi în acel minunat castel Peleș, care cuprinde neprețuite comori de artă și de amintiri de familie, și care pe lângă toate celelalte merite ale sale mai este și situat într'un colț din cele mai încântătoare ale Europei.

»Archiducele Francisc Ferdinand și ilustra sa soție au fost încântați de primirea extrem de cordială ce li-s'a făcut atât de familia regală cât și de țara întreagă. În adevăr presa română, în unanimitate, a salutat în termeni foarte călduroși vizita archiducelui și a foarte simpaticei și distinsei principese de Hohenberg, care a rezervat României onoarea primei sale vizite la o curte străină.

Ilustrul moștenitor al Coroanei habsburgice și nobila principesă, soția sa, nu vor putea uita niciodată spontaneitatea sentimentelor de afecțiune, de admirație și de simpatie pe care le-au întâlnit aici.

»Prin serbările date la Curte, prin excursiunile organizate în frumoasele împrejurimi ale Sinaii, s'a căutat să se facă cât mai plăcut cu puțință șederea în țară a oaspeților noștri.

»Serbarea populară dată Luniă trecută pe platoul din Sinaia va rămânea multă vreme gravată în memoria celor cari au văzut-o. Mille de persoane bărbați și femei — în partea cea mai mare țărani — aproape toți îmbrăcați în pitorescul costum național, care au fost de față acolo, constituiau un spectacol unic în felul lui. Cu această ocaziune s'a putut admira frumoasa Principesă moștenitoare a României și mica Principesă Elisabeta, cari amândouă purtau superbe costume naționale române, pe când tinărul Principe Carol era îmbrăcat în costumul ciobanilor din Carpați. Este locul de a spune aici că Regina Carmen Sylva și Principesa Maria a României fac foarte mult pentru dezvoltarea industriei casnice românești.

Dar din spontaneitatea acestei primiri strălucite, făcută la Sinaia nobililor oaspeți ai familiei regale române, se mai desleagă încă și un alt sentiment, anume acela al conștiinței pe care o au toți aici, că archiducele Francisc Ferdinand

va fi într'o zi un părinte iubitor și un protector binevoitor și drept al acelor milioane de români din Ungaria și din Bucovina, supușii lui viitori, a căror una din cele mai caracteristice calități a fost în toate timpurile credința și devotamentul nestrămutat către casa de Habsburg.

»Nu trebuie însă să uităm că, cauza inițială a vizitei Archiducelui la curtea română, precum și a vizitei Principelui Moștenitor al Germaniei, a fost jubileul de șaptezeci de ani al regelui Carol, jubileu întâmplat, după cum ne aducem aminte în Aprilie trecut. Cele două mari imperii din centrul Europei, precum și Europa ea însăși fără Indoială, că datorau în această împrejurare un omagiu de admirațiune și de recunoștință înțelepciunii, recunoscută de toată lumea, a regelui României și sfertărilor nobile pe care el le-a făcut în decursul celor patruzeci și trei de ani de domnie, spre a face din regatul său un centru de pace și de progres în această parte atât de expusă a Europei.

Cum »Times« spunea cu atâta dreptate, în ziua aniversării acestui jubileu, regele României a cunoscut și momente de amărăciune în decursul lungii Sale domnii din partea aceluia cari nu l-au înțeles, sau cari n'au putut să se ridice la înălțimea intențiunilor Sale pentru noua Sa patrie.

Astăzi însă toată lumea recunoaște virtuțile lui, marea sa înțelepciune și devotamentul său nesfârșit pentru binele public; toți se închină respectuos în fața măreției acestei Domnii. Și desigur că aceasta constituie cea mai mare recompensă — dar și una din cele mai rari — precum și satisfacțiunea cea mai dulce pe care un om, un rege mai ales, poate s'o aibă aici pe pământ«.

G. M.

Congresul studențesc român.

Din partea delegatului comitetului general organizator al congresului studențesc român, spre publicare următorul *comunicat*:

Congresul studențesc român era să fie privat de o podoabă a lui: studenții ardeleni. Aceasta în urma unei preținse »ordonanțe« a ministrului de culte și instrucțiune maghiar, ordonanță, care — se zice — oprește pe studenții universitari români din Ungaria să participe la congresul studențesc. Zvonul despre această ordonanță se întemeiază pe un articol apărut în ziarul »Budapesti Hirlap«, în care se cereau numai măsurile de mai sus. Mai târziu rectorii dela Budapesta și Cluj au afișat, ce i drept avizuri în cari sfătuiau pe studenții români să nu participe la congres, dar însuși rectorul dela Budapesta a declarat mai multor studenți români că a dat ordonanța lui prin propriul său îndemn.

Pretinsa ordonanță a ministrului ungar a stărnit o mâhnire mare în întreaga studențime română. S'a comentat mai ales faptul: cum oprește ministrul participarea la un congres *cultural*, — căci se asigurase de atâtea ori că acest congres are scopuri pur culturale?

Cercurile organizatoare a congresului au căutat să se convingă despre existența ordonanței și au cercetat dacă alarma dată de presă e întemeiată sau nu. În urma unor cercetări amănunțite s'a aflat că o *ordonanță formală a ministrului Apponyi*, cu privire la congresul studențesc român, *nici nu există*. Dealtfel însuși rectorul universității dela Budapesta a declarat că »sfătuiește« numai pe studenții români să nu meargă la congres.

Fiind desmintirea de mai sus din isvor autentic, se lămurește o chestiune care preocupă, de atâta timp, studențimea română. De aci înainte frații din Ungaria vor putea participa în masă la congresul studențesc, care va fi *cultural* și lipsit în mod absolut de orice gând politic, — dovedind astfel că studențimea română înțelege că o altă manifestație decât cea culturală nu are nici un rost.

Cu privire la înscrierile pentru congres, se face tuturor cunoscut că înscrierile s'au repartizat ast-

*) »Revista generală a învățământului«, București, Novembrie 1908 pg. 311.

fel: Studențimea din România înscrisă la facultățile din București, studențimea din Ungaria, Viena, Apus și peninsula balcanică se va înscrie pe adresa delegatului Mircea R. Șirianu (Str. Bozianu 4, București); studențimea dela Iași, din Bucovina și cea din Basarabia se va înscrie pe adresa comitetului organizator din Iași. Inscriverile se fac până la 1 August st. v. în modul de mai sus, dela 1 August până la 6 August numai la Iași. Taxa de înscriere e de 2 lei, în schimbul cărora fiecare congresist va primi o carte de legitimare, un semn distinctiv și programul complet al congresului.

Comitetul organizator face apel la întreaga studențime română să participe în număr mare la acest dintău congres cultural studențesc. Orice informație cu privire la congres se va cere dela delegatul comitetului, Mircea R. Șirianu, Str. Bozianu Nr. 4, București. Astfel aranjându-se toate de cu vreme și evitând confuziuni și nereguli, putem spera să sărbătorim în mod demn cea dintău întâlnire a tuturor studenților români!

Delegatul comitetului organizator.

Scrisoare a dlui Dr. Babeș.

Răspuns la scrisoarea deschisă a dlui profesor Hugo Preiss.

Reproducem în întregime scrisoarea d-lui Dr. Babeș, pe care ieri nu o aveam întreagă:

Domnule și onorat confrate,

Ați socotit că e bine să interveniți în chestiunea neparticipării medicilor români la congresul internațional medical din Budapesta, adresând, în No. dela 21 Iulie al lui »Pester Lloyd« o scrisoare deschisă membrilor comitetului românesc. Cum sunt vizat personal în acea scrisoare, dați mi voie să relev obiecțiunile d-voastră și să pun chestiunea pe adevărul ei teren.

Medicii unguri au oferit la Budapesta ospitalitatea lor științifică și frățească medicilor străini. Cu toată apăsarea și răul tratament al conaționalilor lor din Ungaria, medicii români se pregăteau să răspundă acestei invitațiuni și să ia parte la congres. Dar iată că două noi cazuri de nedreptate și de persecuțiune vin să izbească pe românii din Ungaria. D-na Ana Vlad, soția unui membru al parlamentului, e condamnată la închisoare pentru că a sfătuit pe copii români într-o școală românească din Transilvania, întreținută cu fonduri românești, »să cultive limba română«; pe de altă parte în urma intervenției rectorilor universităților din Ungaria, li s'a interzis studenților români din Ungaria, sub pedeapsa eliminării, de a răspunde la invitația congresului științific al studenților români dela Iași.

Medicii români, greu răniți în sentimentul lor național prin aceste noi acte de violare a libertății intelectuale a fraților lor din Ungaria, au luat hotărârea să nu primească invitarea medicilor maghiari și au adresat tuturor confracților congresiști memoriile pe cari le cunoașteți, în cari au arătat motivele abținerii lor.

Găsiți că motivele medicilor români n'au reușit să vă convingă »pentru că nu sunt logice«, că știința fiind internațională, ei ar fi trebuit să fraternizeze cu confracții din Ungaria la desbaterile științifice și să nu ia parte la recepțiuni și la festivități; că ar fi ridicol să se creadă că în Ungaria românii sunt persecutați, că condamnarea la închisoare a soției unui intelectual pentru că a îndemnat pe copii să-și cultive limba maternă ar fi un pretext tras de păr (sic); că medicii români ar trebui să se ducă în Ungaria, la fața locului, pentru a controla acuzațiunile ce aduc; în

sfârșit că medicii români s'ar fi lăsat influențați de mine care, cu toate astea cunoașteam situația din Ungaria.

Voiu căuta să răspund foarte pe scurt acestor obiecțiuni neintemeiate. Iată răspunsul meu:

1. Nu numai d-v., domnule și onorat confrate dar și o parte a presei ungare cum și un particular (care a răspândit pamflete nedemne în contrazicere cu principiile elementare de conveniență) mă acuză de a fi început această mișcare și că procedeul meu ar fi un act de ostilitate împotriva ungarilor față de care trebuia să am datorii de recunoștință.

Toți acești domni se înșeală, eu sunt, dimpotrivă amic sincer al Ungarei, dar constat de mulți ani o tendință nenorocită de persecuții împotriva celor 3 milioane și jumătate de români din Ungaria. Acești români nu cer decât să se poată instrui pentru a deveni cetățeni folositori regatului ungar; dar guvernele ungare împedecă instrucția lor primară, care nu trebuie să se facă decât în limba maternă.

Impiedecând instrucția lor în ciuda legii naționalității, împiedecând prin toate mijloacele intrarea românilor în parlament și în funcțiunile publice, întemnițând pe românii cari voesc să și ceară drepturile lor legale, e firesc că ungurii fac tot ce le stă în putință să-și atragă ura românilor.

Deși ungurii ascund cu cea mai mare grije aceste procedee nelegale afirmând dimpotrivă în fața străinătății, că nicăiri naționalitățile nu sunt așa de bine tratate ca în Ungaria, adevărul nu întârzie a se cunoaște în străinătate aducând cea mai mare atingere aprecierii națiunii ungare ca element civilizator.

Ca amic al ungarilor deci am contribuit să relev aceste procedee sălbatice în fața lumii civilizate, pentruca ungurii să fie siliți de opinia publică și în propriul lor interes să revină la sentimente mai echitabile față de naționalități.

2) Ca om de știință, domnule și onorat confrate, știți fără îndoială că în știință o mână de argumente mai mult sau mai puțin logice nu fac cât un singur fapt.

Comitetul național român se prezintă cu un fapt concret, arătând până unde merge în Ungaria persecuția contra românilor.

Puțin împoartă dacă dv. căutați să ridiculați acest motiv, zadarnic afirmați că condamnarea la închisoare a unei femei inteligente pentru că a sfătuit pe niște copii români să-și cultive limba ar fi un pretext tras de păr, — îmi place să cred că ați fi avut altă părere, dacă ar fi fost vorba de propriile dv. femei.

Exactitatea faptului a fost dovedită prin actele autentice de acuzare și de condamnare, așa că ar fi nefolositor și absurd să facem ceea ce ne sfătuiți, anume ca medicii români să se constituie în timpul congresului în comisiune de anchetă pentru a examina exactitatea unui fapt cunoscut de toți, dezaprobat chiar de o parte a presei maghiare și de opinia publică, așa încât însuși guvernul ungar a fost silit s'o grațieze.

Această propunere face să presupunem că poate nu cunoașteți aceste fapte cari totuși sunt publice și cari nu sunt tăgăduite de nimeni.

Din momentul ce acest fapt e bine stabilit, mi-se pare domnule și onorate confrate, că nu d-v. ci străinătatea e chemată să aprecieze dacă acest fapt constituie un motiv suficient pentru a ne abține dela congres.

De altfel străinătatea s'a pronunțat. Francezii au primit în mod favorabil procedeul nostru și savantul director al »Revue des sciences« scrie: »E lesne de înțeles că în urma acestui fapt medicii români nu mai pot fi oaspeții autorităților ungare, nici să aziste la serbările și recepțiunile oficiale din Budapesta. Dacă știința — a zis Pasteur — n'are patrie, savantul frebuie să aibă una«.

Indreptățirea pasului nostru a fost dovedită și de hotărârea medicilor cehi și sârbi de a nu lua nici ei parte la congresul din Budapesta.

Vă înșelați deci domnul meu, afirmând că, în calitatea de savanți n'avem dreptul să lucrăm ca patrioți și că, cazul d-nei Vlad n'ar avea însemnătate.

Chiar și d-voastră, domnule și onorat confrate, fiind după propria d-voastră mărturisire, mai șovinist și partizan al unor măsuri și mai violente decât maghiarii *pur sang*, pentru a asigura hegemonia ungară și expansiunea limbei ungare, d-v., sunteți cel din urmă chemat să înțelegeți și să judecați indreptățirea procedeului medicilor români

Binevoii, deci, a recunoaște împreună cu toată lumea că în zilele noastre hegemonia națiunilor nu mai are rațiunea de a fi decât fiind întemeiată pe o civilizație superioară care exclude în mod absolut procedeele de violență și de persecuțiune.

Prin urmare, domnule și onorat confrate, dacă ați avut buna și leala intențiune de a lumina dezbaterea și a forma în spiritul tuturor o convingere întemeiată pe adevăr, și ni nic decât pe adevăr, ați fi trebuit, în scrisoarea d-voastră deschisă, să răspundeți cu probe la faptele de persecuțiune formulate în memoriul asociațiunii medicilor români și anume:

Este adevărat că în Ungaria, alături de 6.000.000 de maghiari, trăiesc trei milioane și jumătate de români?

Este adevărat că libertatea presei nu există pentru acești români?

Este adevărat că în răstimp numai de zece ani, intelectualii români și nemaghiari au plătit libertatea (gara-tată totuși de leg.) de a gândi și de a scrie, cu 50 de ani de închisoare și 200.000 coroane amendă?

Este adevărat că în ultimii doi ani manifestația și reclamarea drepturilor legale de cugătare au fost plătite cu prețul a 182 ani de închisoare și a mai mult de trei sute mii coroane amendă?

Este adevărat că un scriitor român, d. Rusu Șirianu, a fost dat pe mâinile justiției ungare pentru că a publicat o operă științifică întemeiată pe documente istorice?

Este adevărat că granița Ungariei este închisă pentru presa și cultura română, pe când ziarele și cărțile ungurești intră și circulă liber în regatul României?

Este adevărat că cele trei milioane și jumătate de români din Ungaria n'au în parlamentul ungar decât 15 deputați pe când cele 6 milioane de unguri au mai bine de 300?

Este adevărat că funcțiunile administrațiilor publice în Ungaria sunt aproape complet interzise românilor?

Este adevărat că Ungaria din secolul XX obligă pe copiii români chiar în propriile lor școli, să învețe catehizmul religiei lor în ungurește și nu în limba maternă?

Este adevărat că ungurii au profanat și dărâmat mormintele și monumentele istorice ale românilor?

Este adevărat, că pe când medicii unguri invitau pe medicii români la congresul din Budapesta, intelectualii unguri interziceau studenților români din Ungaria de a se duce la un congres studențesc din Iași sub pedeapsa de a fi alungați din universitățile din Ungaria?

N'ați desmințit, domnule și onorat confrate, nici un punct din aceste grave acuzațiuni, pe când noi posedăm documente pentru a dovedi temeinicia acuzărilor noastre.

Rămâne deci bine dovedit, că guvernul ungar se slujește în tendința lui de maghiarizare a naționalităților, de mijloace cari se găsesc în contradicție cu principiile de umanitate și de civilizație modernă. Noi lucrăm deci în numele umanității și a civilizațiunii și ca adevărați amici ai națiunii ungare atunci când căutăm s'o

Mașini de cusut, biciclete, motoare, mașini de scris, mașini agricole și gramofoaen, la

FALK IMRE se pot procura cu plătire în rate

Mare atelier mechanic de reparaturi.

Montare de sonerii electrice și reparare. Atelier de reparat mașini de scris și decusut, biciclete și motoară

Cu stimă: **F a l k I m r e, K o l o z s v á r, str. Deák Ferencz nr. 30.**

impiedicăm de a-și creia adversari înverșunați înăuntru și de a-și compromite renumele tradițional de cămin al libertății.

Primiți, domnule și onorat confrate, expresiunea sentimentelor mele distinse.

V. Babeș

Profesor la facultatea de medicină din București.

Un aerodrom distrus.

— Dela corespondentul nostru. —

Paris, 26 Iulie.

Câtă vreme dela Douvres vin știri despre gloza francezului Blériot, care a străbătut în aeroplan, — canalul Mânecei, — din Vichy se telegrafiază că un uragan a distrus aerodromul din Vichy.

Duminecă, o mulțime imensă venise la Vichy, din districtele apropiate, ca să asiste la experiențele de aviațiune, cari promiteau să fie foarte importante.

Timpul era amenințător, dar toată lumea credea că se va mulțumi cu o ploaie.

Dar un adevărat uragan se deslănțui asupra aerodromului, răsturnând toate în calea sa, în câteva minute. A fost un adevărat miracol că nu s-au întâmplat prea multe accidente de persoane. Faptul se explică prin ploaia care a venit înaintea uraganului și a făcut pe oameni s'o ia la fugă, căutând un adăpost.

Vijelia era însoțită de fulgere și trăsnete, repetate la intervale foarte scurte.

Violența vântului a despuiat tribunele și câteva persoane fură rănite.

Hangarele aeroplanelor prezintă un aspect lamentabil. Trăsnetul a ars toate în cale și a sfărâmat aparatul sbuitor al lui Tissandier. Aeroplanele lui Paulhan, Zipfel și de Rue sunt foarte deteriorate... Hangarul pe care trebuia să-l ocupe Latham, dacă acesta nu s'ar fi oprit pe malul canalului, e distrus cu desăvârșire.

Uraganul acesta, pe lângă pagubele materiale pe cari le a cauzat, a întrerupt și un concurs de aviațiune din cele mai interesante. Și ca o ironie după tempesta, timpul a devenit foarte calm și aviatorii ar fi putut sbura cu multă înlesnire!...

Cătră cetitori!

Adresăm un nou apel abonaților, cetitorilor și amicilor noștri, și îi rugăm cu toată insistența să binevoiască a-și reînoui abonamentele, a-și achita restanțele și a îndemna și pe alții să aboneze.

Sunt atât de mari sacrificiile împreunate cu necesitățile unui organ de publicitate zilnic, încât e imposibil a le face față cu un stoc de abonați rău plătitori ori neglijenți.

Abonament nou deschidem:

pe un an 24 cor.
» 1/2 » 12 »
» 1/4 » 6 »

Pentru lunile de vară, abonații noștri își pot schimba adresele, ziarul li-se va trimite unde vor, dacă ni-se aduce aceasta de cu vreme la cunoștință.

Revoluția în Spania.

Soldații răsculați.

Cu toate măsurile luate pentru păstrarea liniștii în Spania, revoluția ia proporții tot mai mari. Populația din Barcelona a început lupta pe față contra guvernului, străzile sunt inundate de sânge nemulțumirea se lățește pe toate cărările. Soldații refuză supunerea și cer, ca ofițerii să stea în fruntea luptei, nu ascunși pela spate.

Nemulțumirea s'a iscat din chestia Marocană, unde partea cea mai mare a plutocrației spaniole are exploatații de mine — în ținutul Mellilei. Cabiliu însă dintru început au privit dușmănește manoperile de hrăpire ale trusturilor franco-espaniole, dar fiindcă sultanul de Maroc își dase deja învoirea la deschiderea minelor de cărbuni din Morena, cu toată nemulțumirea s'au mulcomit. Spaniolii însă voiau să deschidă și o linie ferată, pentru transportul mineralelor subminate, ceea ce nu puteau să permită cabiliu: Au atacat minele și muncitorii i-au alungat.

Fiindcă generalul spaniol Morena cu armata de 20.000 ce avea cu sine, nu putea ținea piept atacurilor cabiliu — s'a hotărât ca în Marocco să se trimită încă 60000 de ostași. Spaniolii însă nu vor să și verse sângele pentru interesele câtorva bogătași, și nici nu țineau la un război cu Marocco. În legătură cu nrul nostru de ieri mai primim următoarele știri:

Incăierările în Barcelona.

În Barcelona continuă turburările, între mulțime și jandarmi a fost o ciocnire, care a lăsat 10 morți și 50 de răniți. Soldații refuză mereu să tragă în mulțime. Comerțul e întrerupt, Catalonia fierbe, în Portou au declarat greva generală. Din Paris se vestește că în apropiere de Signeras revolțaii au aprins un pod al drumului de fier. În jurul Madridului țărani s'au răsculat contra serviciului militar. Străzile sunt parcurse de trupe călări, cari măcelăresc răsculații. Comandantul *Alcantava* voind să meargă din *Valencia* la Barcelona, a fost silit să și întrerupă călătoria, căci drumul de fier era stricat.

Primirea regelui.

Regele, care venise la Madrid a fost primit în gară de mulțimea răsculaților cu huiduieli și fluierături. Regele a fost silit să plece în Leguana. Ziarul »Wossische Zeitung« scrie: Din cauza revoltării la culme a populației, cenzura s'a îmblânzit. Situația Catalonia e fatală, în gări nu se mai dau bilete pentru Barcelona și Franca. Muncitorimea a distrus uzinele electrice, orașul nu se poate ilumina, ziare nu mai apar. În fiecare zi sunt încăierări sângeroase între populație și soldați. Guvernatorul Barcelonei și-a dat demisia, cel din Madrid încă nu se mai poate susține. Forurile militare au dat poruncă ca în decurs de 24 ore nimeni să nu mai iasă din casă, căci străzile vor fi evacuate de răsculați.

Anarchie deplină.

Din Paris ni-se telegrafiază: »Trimisul ziarului »Matin« spune că înainte de a pleca trenul spre Spania, un impiegat de tren a comunicat pasagerilor, că orice legătură spre Barcelona s'a sistat. Tot acesta spune că în Spania poporul se opune serviciului militar sub cuvânt, că numai prostimea face servicii, pe când bogății — pentru bani se asistă cu alții. Cu ocazia ultimelor răsvrățiri s'au deținut 119 răsculați. Se pare că și anarchiștii își vor începe activitatea cât mai curând.

Infrângerea din Marocco.

Ziarele aduc știri, că spaniolii au suferit o înfrângere pe toată linia. Numărul morților e aproape de 800 oameni, în Malaga au fost debarcați 180 răniți. După știrile oficioase primite din San-Sebastiano numărul căzuților ar fi 1000, între cari doi coloneli și un locotenent-colonel.

Soldații refuză orice supunere și cer ca ofițerii să meargă în fruntea grupelor, aceasta explică, în parte, căderea așa de mare a ofițerilor.

Madrid. Trupele au început asaltul asupra baricadelor răsculaților, cu ajutorul artileriei după ultimele știri telegrafice, liniștite în parte e restabilită deși situația o dominează încă răsvrățiții.

Darea de seamă a dlui Szterényi.

Sașii din Brasov au avut ieri prilej să se desfăteze în priveliștea unui tablou de activitate prodigioasă, zugrăvit în culori patriotice de ditirambistul guvernului, deputatul lor ovreu Szterényi, secretarul de stat dela ministerul d-lui Kossuth. Compatrioții noștri s'au putut convinge din darea de seamă a d-lui Szterényi, că marele guvern național a desfășurat o activitate fenomenală întru fundamentarea »statului național« și că el a făcut în acest scop mai mult în cursul celor trei ani și jumătate decând e la putere, decât guvernele precedente vreme de decenii.

Isteț, cuminte și flexibil, dar mai presus circumspect cum e d. Szterényi, sașii pot se admira în el pe omul ideal, care — făcând abstracție de nuanța ovreiască, care se reliefează în toate aceste însușiri — sintetizează elementele organice ale caracterului săsesc, și în consecință pot să-l sărbătorească fără remușcări.

D. Szterényi a dus la perfecțiune arta acomodării, căci d-sa care satisfăcuse excelent exigențele baronului Fejérváry, care-l înălțase la treapta de astăzi, mulțumește perfect și pe stăpânii săi de acum, ba e inspiratorul direct chiar al acțiunilor d-lui Kossuth și urzește cu multă dibăcie politica de culise a guvernului.

Astfel nu e mirare, că d-sa, după ce aprobare și agitase în sfera de influență cât'o avuse atunci, în interesul reformei electorale a lui Kristóffy, azi cântă osanale la adresa lui Andrássy și ridică în slavă ideia votului plural. *Inde illa letitia* a sașilor. Ei au subliniat ieri cu aplauze și vociferări de aprobare, declarațiile d-lui Szterényi cu privire la reforma d-lui Andrássy, căci numai votului plural, cred ei, le oferă garanții suficiente pentru menținerea influenței lor politice și pentru păstrarea intactă a circumscriptiilor lor electorale.

Zadarnic am cerca să-i luminăm și să-i dăm dăru pe frații noștri sași, că puterea și influența lor de astăzi o pot păstra cu înlesnire, ba o pot spori chiar, dacă s'ar atașa luptătorilor pentru sufragiu universal, egal și secret, dacă în unire cu noi ar facilita prefacerea din temelii a sistemului de dominațiune șovinistă. O înțelegere loială între ei și noi, ar putea stabili numărul de circumscriptii ce ne compete fiecăruia și ar fortifica aceasta parte a țării față de invaziunea unguerească tot mai cutropitoare.

Schuber Lajos

vopsitorie de primul rang și atelier de curățit hainele de mătase și fire de lână, cu putere de aburi

Szabadka, Beresényi-u. 314.

Primește vopsirea și curățirea de haine bărbătești și femeiești, uniforme, perdele de dantele și tunis, umbrele, broderii. Dantele vopsesc conform gustului celui mai rafinat, după modele. Primesc curățirea de materii de mobile atât în casă, cât și afară de casă. Mănuși de glassé și rocuri de piele se vopsesc elegant. — Hainele de doliu se vopsesc în decurs de 24 ore. — Comandele poștale se execută prompt și conștiințios

Am făcut noi o propunere în acest sens și mai de mult, dar eram siguri că ea n-o să aflu ecou nici la Sibiu și nici la Brașov. Va trebui să treacă încă vreme, până să ajungă a raționa armonic cu interesele lor de existență, mai superioare și mai generale decât micile favoruri pentru cari își terfelesc azi înșiși demnitatea națională.

Iată în scurt resumat discursul, care a făcut bucuria sașilor și care a dat presei ovreo-maghiare prilej de-al ridica pe deputatul și secretarul de stat ovreu în slavă și de-a face din el un eveniment politic de senzație în amorțea ce s'a înstăpânit în lumea politică:

Politica guvernului s'a ramificat în acești trei ani în două direcțiuni principale: una întind consolidarea națională, alta premenirea stărilor sociale și economice. Consolidarea națională o va desăvârși reforma învățământului primar, care va preface caracterele copiilor nemaghiari. Divergențele dintre coroană și națiune s'au aplanat pentru totdeauna prin precizarea mai exactă a drepturilor națiunii. În acest scop, s'a reformat judecătoria administrativă și s'a adus reforma administrației comitatense.

Seria garanțiilor constituționale a fost întregită și încoronată prin reforma electorală, cea mai mare operă a guvernului. Durere, însă, proiectele acestei reforme deși au fost prezintate, a trebuit să fie retrase din cauza evenimentelor politice ce s'au precipitat atunci. E o operă mare aceasta, inspirată de cel mai viguros naționalism. Ea va păstra intactă supremația ungurească și o va spori chiar în viitor. E cel mai însemnat pas ce s'a făcut spre realizarea »ideii naționale«. Rolul conducător îl asigură inteligenței ungurești și exclude influența elementelor nepatriotice, paralizând dominațiunea maselor. Convingerea n'a e că sufragiu universal, egal și secret, ar fi o nenorocire și o primejdie fatală pentru țara noastră. (Vii aprobări). Asta fiind convingerea mea nu voi adera decât pentru o reformă electorală, care comportă cea mai minimă primejdie națională. O astfel de reformă în primul loc e cea a guvernului actual.

O alcătuire de epocală însemnată e apoi reforma impozitelor. În ce privește politica economică și pentru pregătirea separațiunii vamale de către Austria. Guvernul a încheiat tratate de comerț în condiții foarte avantajoase. În curând va fi rezolvită și convenția cu România. Guvernul a urmat o politică prietenoasă față de statele din orient, pentru a crea și a menține cu ele relațiuni economice avantajoase și trainice.

Oratorul înșiră apoi rezultatele obținute de guverna pe terenul reformelor sociale, rezultate de asemenea — epocale.

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 30 Iulie n. 1909.

— Audiență la M. S. Regina Elisabeta. M. S. Regina Elisabeta a binevoit a primi Luni dimineața la Castelul Peleş, în audiență, pe d-na *Marilyna Bocu* din Arad, însoțită de d-ra *Melania Ionescu* din Ciucu. Augusta Suverană a binevoit a se întreține cu domniile lor, o jumătate de oră, interesându-se în mod particular despre felul vieții, societatea și caracteristica românilor de aici, amintind cu plăcere câte-va persoane marcante pe cari le cunoaște. M. S. Regina a rugat apoi pe d-na Bocu și d-ra Ionescu să răspundească vestea că în noul local al Vetrei Luminoase dela toamnă, să se trimită români, orbi, bătrâni și tineri cari vor fi bucuroși adăpostiți la Vatra Luminoasă. La urmă M. S. Regina cu grațiositatea-i obicinuită, le-a oferit câte un potret recent, cu semnătura Sa.

— Din țara pamfletelor. Rând pe rând au au fost pamflețaii fruntașii și dignitarii noștri cari au avut nenorocirea de a nu fi agreații unor cercuri din dieceza Caransebeșului. Acum i-a venit rândul episcopului Aradului, că ar fi nesocotit starea anticanonică a unui cand. de preot și l-ar fi hirotonit. De va sta mult deschisă chestia episcopiei din Caransebeș, n'are nimeni să rămână nestropit de murdăriile de acolo.

— **Pedeapsa lui Dhingra va fi probabil comutată.** Execuțiunea indianului Dhingra, asasinul lordului Curzon, va avea loc în ziua de 17 August st. n. Se crede că pedeapsa lui va fi schimbată în închisoare pe viață, deoarece sunt temeri că execuțiunea asasinului ar putea provoca o răscoală în India. Judecătorii primesc zilnic scrisori de amenințare.

— **Pentru părinți.** Doi studenți află îngrijire aleasă pe anul școlar ce urmează, la o familie românească din Arad. Reclamanților le vom servi cu deslușiri.

— **Iubileul universității din Lipsca.** Din Lipsca se telegrafiază: Azi dimineața au sosit regele Saxoniei, Friderich August, moștenitor I de tron George și contele Friderich Cristian, pentru ca să ia parte la serbările jubileului de 500 de ani, a universității din Lipsca. La gară au fost primiți de senatorul *Biding*, de aici s'au dus să asiste la serviciul divin — după aceea au plecat la festivitate. *Biding* a adresat regelui o vorbire de bineventare, la care acesta a răspuns încheind, că cea mai mare dorință a sa e, ca universitatea să rămână și de azi încolo ceea ce a fost până aci. Guvernul a dat în cinstea jubilanților un ospăț, la care au luat parte 804 persoane.

Prințul Maximilian, al Saxoniei încă a fost de față, cu amândoi copii mai mari ai regelui; Friderich August a toastat pentru împăratul, ministrul Dr. Beck a toastat pentru rege ca pentru cel dintâi cetățean academician, scoborât din casa de Wettin.

Regele, ca să dea expresie bunăvoinței sale a dăruit universității două medalii comemorative, lucrate de doi artiști din Lipsca, pe una dintre ele era chipul său, pe alta al fondatorului universității. Din incidentul jubileului orașul a făcut o fundațiune de 100 000 mărci, din a cărei venit se vor alimenta studenții din Germania, cari studiază la universitate în Lipsca. La festivitate a asistat și prințul moștenitor al României.

— **O nouă «contravenție».** Doctorul Bar, cunoscutul profesor dela facultatea de medicină din Paris, trebuie să se fi minunat mult când a primit o... invitație albastră, care îl poțea pentru Miercuri, în fața camerei corecționale.

El e responsabil pentru crima șoferului său care a călcat un cine.

Acum câteva zile, profesorul Bar se reîntorcea în automobil dela un consiliu de savanți, când, la un colț al străzii Boetiei — în câmpiile Elizee — trăsura lui mototoli un cine fără botniță și fără șgardă. Crezând că e vr' unul din cîinii vagabonzi, cari colindă Parisul, doctorul Bar a dat ordin șoferului să mîne înainte. Cinele era într'adevăr fără stăpin.

Cîteva zile după aceea însă, profesorul primi citație în fața tribunalului.

Ei e acuzat pentru «fugă în urma unui accident». Această «fugă» e delictul la modă azi în Paris... Cum vedeți, lașitatea e foarte pedepsită în capitala Franței!

x **In drogueria lui Dubiniewicz** Oszkár din Cluj (Kolozsvár), str. Deák Ferencz nr. 8 se poate cumpăra *chiag* litr. 3 cor., *aparate de fotografii* dela 8—200 cor., *Petrol-China* cel mai bun mijloc contra rătreții și căderii părului și cărunțirii. Prețul 120 cor.

Concerte, petreceri.

Inteligența româna din Teaca și jur, invită cu toată onoarea la producțiunea muzicală-teatrală, ce o va aranja *Deminecă*, în 8 August st. n. a. c., în sala cea mare a hotelului »Reiner« din Teaca. Inceputul precis la 7 ore seara. Prețul de înțirare de persoană 1 cor. 60 fil. Program: 1. »Serenáda« de I. Harșia, quartet de bărbați. 2. a) »Mi-e dor« de I. Mureșian, b) »Dorul meu« și »Auzit-am« de I. Mureșian, cor mixt. 3. »Hoțul și Domnița«, baladă de I. Harșia, cor bărbătesc. 4. »Cinei-Cinei«, vodevil într'un act de V. Alexandri. După producțiune urmează joc.

Poșta Redacției.

Viena. Trimite la administrație. Incurând scri-soare.

Economie.

Piața de bucate din Arad.

30 Iulie 1909.

Aierul s'a răcorit puțin și împrejurarea aceasta favorizează mult pe trierători. În ce privește calitatea recoltei ea variază mult. Tendința afacerilor e liniștită.

S'a vândut azi:

grâu 800 mm.	13.50—14.—
cucuruz 100 mm.	7.30—7.40
secară	6.80—7.—
ovăs	7.20—7.30
orz	8.60—

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 kg.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Budapesta, 27 Iulie 1909.

INCHEIEREA la 1 ORĂ și jumătate:

Grâu pe Iunie 1909	27.16—27.18
Secară pe Oct.	19.72—19.74
Cucuruz pe Iulie	15.70—15.72
Cucuruz nou Mai	14.06—14.08
Ovăs pe Oct.	15.28—15.30
Rapiță pe Aug.	27.70—27.90

Prețul cerealelor după 100 kgr. a fost următorul:

Grâu nou

De Tisa — — — — —	29 K. 40—30 K. 70 fil.
Din comitatul Albei — —	29 » ——30 » — »
De Pesta — — — — —	29 » ——30 » — »
Bănățanesc — — — — —	29 » ——30 » — »
Ardelenesc — — — — —	29 » ——30 » — »
De Bacica — — — — —	28 » 90—30 » — »
Secară de calitate I. — —	19 » 19—20 » 05 »
Secară de calitate mijlocie	19 » 70—19 » 95 »
Orzul de nutreț, calitate I.	16 » 40—17 » 40 »
Orzul de calitate a II. —	15 » 40—15 » 80 »
Ovăs de calitate I. — — —	20 » 10—20 » 20 »
Ovăs de calitate a II. — —	19 » 65—19 » 95 »
Cucuruz — — — — —	15 » 60—15 » 80 »
Tărțe — — — — —	12 » 40—12 » 70 »

Redactor responsabil **Constantin Savu.**

»Tribuna« Institut tipografic, Nichin și cons.

„Wällischhof“

sanatoriu

aranjat după sistemul dr. Lahman cu toate întocmirile moderne ale terapiei fizicale și dietitice, 1 oră și jum. depărtare dela Viena în regiune romanțică și sănătoasă.

Posta și Telegraf: Maria Enzensdorf (bei Wien).

Cu deslușiri și prospecte stă la dispoziție direcțiunea și medicul șef al stabilimentului

Dr. Marius Sturza.

Specialități de halne preotești și bărbătești.

IOSIF DRAGAN

atelier de croitorie engleză
.. pentru domni ..

Oradea-mare - Nagyvárad

Nagy Sándor - u. 1.

(Lângă prăvălia Cziller).

Cea mai lefină sursă de cumpărat a on. inteligențe românești din Oradea-mare, com. Bihorului și din comitatele vecine. Executare elegantă, conform gustului și după modele. Specialități de material englez, s oțian, de Reichenberg și din țară. Condițiuni de platire favorabile, după modul din străinătate. În provincie la dorință — — merg personal. — —

MINISTERUL DOMENIILOR.

SERVICIUL PESCARILOR STATULUI
GALAȚI-BRĂILA.

Prețurile peștelui proaspăt vândut pe piața Brăilei în ziua de 5 Iulie 1909.

SPECIILE de pește	Cantit. în Kgr. pe specii	Prețul pe suta kilograme		Obser. vații
		Maxim	Minim	
Crap	78	110	101	
Ciortocrap	283	103	82	
Ciortan	757	91	60	
Ciortănică				
Salău	85	400	120	
Avat	42	60	30	
Cârjancă	59	40	36	
Plăt-că	65	46		
Cosac				
Lin	559	57	37	
Știucă	331	88	23	
Caracudă	1927	40	19	
Babușcă	159	27	23	
Somn Pană	269	141	92	
" Iarma	36	172	164	
" Iaprac	96	160	156	
Somotei	418	98	35	
Biban	61	42	31	
Văduviță				
Sab ță				
Albitură	1197	45	13	
Gavidii				
Obleți	87	43	37	
Fusari				
Ghiborț				
Cambulă				
Mihalți				
Mreană	24	112	80	
Morun				
Nisetră	13	275		
Bogsar				
Viză				
Păstrugă	10	180	175	
Cegă	117	375	145	
Scrubii de Dunăre				
" Mare				
" mici				
Calcan				
Iere de Morun				
" Nisetră				
" Păstrugă				
" Ștucă				
" Crap				

Prețurile de față sunt rezultate prin concurență pe cea licitației orale și zilnice și variază după condițiile și cantitate. Prețurile de față sunt rezultate prin concurență pe cea licitației orale și zilnice și variază după condițiile și cantitate. Prețurile de față sunt rezultate prin concurență pe cea licitației orale și zilnice și variază după condițiile și cantitate.

Administrator C. Dumitrescu.

Anunțuri

primește administrația »Tribunei«, pe lângă : prețurile cele : mai moderate.

Zénithul de gumă

deja după câteva zile s'a dovedit prin mil de scriitori de recunoștință dovedește că

specialitățile (preservative)

pentru dame și domni, inventate sub numele Zenith sunt cele mai de încredere, nu strică sănătatea, ceea ce era defectul celor de până acum.

Prețul: 1 duzină de Zénith pentru domni 8 cor., 1 bucată Zénith pentru dame 7 cor.

La comandă vă rugăm să fiți atenți la numele Zénith, căci numai atunci e veritabil, dacă e provăzută cu marca Zénith. — Se trimite în străinătate și în țară pe lângă cea mai mare discreție, recom. și cu rambursă.

Agentura principală în Ungaria :

DEUTSCH IZIDOR

magazin de instrumente medicale și pentru îngrijirea bolnavilor.

Szabadka, Kossuth-u.

In Sibiu (Nagyszeben).

Vanele de baie Stuchlich

O piesă e numai cu 40 de cor.

Incălzește în 3/4 de oră 150 de litri de apă, pentru care consumă ca combustibil numai 10 fileri de cărbuni de lemn.

O vană de neîncălzit numai 24 cor.

Lungimea fundului vanei 122 cm.

:: :: Înălțimea de 60 cm. :: ::

Comandele se efectuează imediat și se trimite cu rambursă.

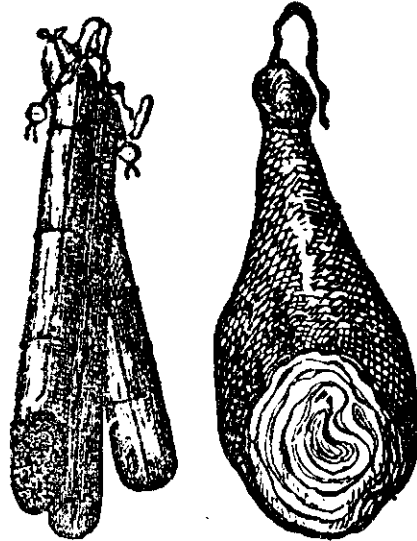
Gustav Stuchlich

Entengasse 17. HERMANSTADT. Saggasse 15.

HEINRICH KLEVERKAUS

fabrică de salamă și cârnațari cu instalație electrică

Brașov - Brassó, Hirschergasse 6.

Expedierea zilnică cu poșta și trenul la toate stațiunile din țară și străinătate.

Cârnați proaspeți de 2-ori pe zi de Paris, sardelie, maeși, cârnați, cârnați de Frankfurt și Braunschweig, etc. —

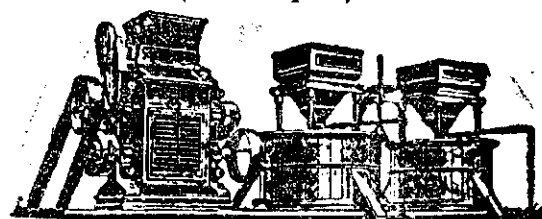
Preț-curent gratis și franco.

Expediază pe lângă rambursă și unsoare de porc de prima calitate în vase de 5 kg. cu prețul de zi la oricare stațiune poștală. Revânzătorii primesc rabat.

Martin Droszt

lemnărie de mori și edificii.

Biserica-Albă, (Fehértáplom) str. Petöfi nr. 63.

Se recomandă pentru lucrări de mori și de edificii cari cad în bransa lui, d. e.

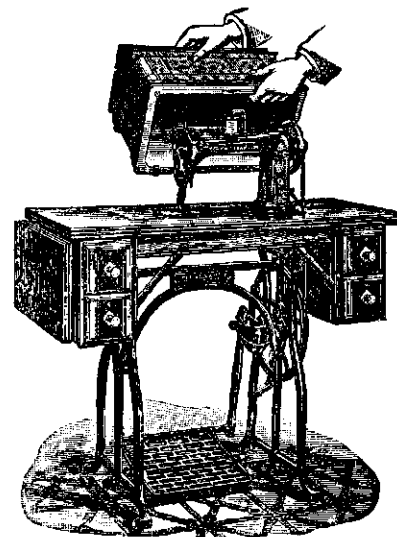
Construcție și reconstrucție de mori de apă, aburi și cu motor, mori înalte, semi înalte și plane, mai departe tot felul de montări complete de curățit, mașini de cernut și mașini automate pentru amestecarea făinei etc. se săvârșesc prompt și corespunzător tuturor împrejurărilor.

Se primesc tot felul de mașini usate pentru renovare și reconstrucție. Tot asemenea se primesc lucrări de construcțiuni, aranjarea locuințelor, a prăvăliilor, biurourilor și școlilor cu prețuri favorabile.

La dorință trimite desemnuri de plan și proiect de budget.

Cea mai veche prăvălie de mașini de cusut și biciclete din Ungaria-de-sud.

Distins în Timișoara la anul 1891 cu marea medalie de argint.

Fondat la 1880.

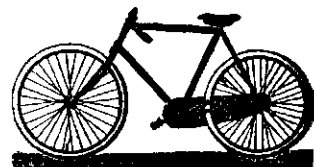
Reinhold ZOLLER

măiestru mecanic FEHÉRTÁPLOM Schillergasse 8. lângă „Burg“.

Iși recomandă on. public din

loc și provincie marele său atelier mecanic unde se repară tot felul de mașini de cusut și biciclete.

Ține în deposit cele mai bune biciclete noi, mașini de cusut și obiecte de casă și industrie, așa d. e. părți singuratică de mașini și biciclete.

— — Prețuri moderate, serviciu prompt. — —

E o noutate de senzație

pentru menagere!

Măngălăul meu patentat

care face revoluție în menagi și devine indispensabil în orice casă. Inmanuarea lui e simplă și ușoară, încât îl poate inmanua fără oboseală și o fetiță de 14 ani.

Măngălăul meu nu rupe rufe, se lucrează cu el curat și frumos.

Il expedează inventatorul

KELEMEN MÁRTON

strungar artistic

— Győr, Andrássy-ut 24. —

Catalog gratuit și porto-franco.

